

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Commentarivm Primvm Exegeticvm. De bestia ascendente de mari.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

COMMENTARIUM PRIMUM EXEGETICUM.

De bestia ascendente de mari.

Quid accipiendum sit per bestiam ascendentem de mari & cur Antichristus de mari ascendere dicatur.

Et vidi de mari bestiam ascendentem.

SECTIO PRIM A.

Richardus.
Beda.
Primasius.
Ansbertus.
Arethas.
Haymo.
Pannon.
D. Irenens.

ULTI interpretes, bestiam ascendentem de mari interpretantur multitudinem impiorum, ut Richardus, Beda, Primasius, Ansbert. Cæterum rectius sentiunt Rupert. Arethas, Haymo, Pannon. imo & D. Iren. lib. 5. aduersus hæreses, cap. 28. per bestiam ascendentem de mari accipiendum esse Antichristum: quæ sententia omnino amplectenda est, cum ea, quæ Ioannes commemorat, non possint omnia in multitudinem impiorum conuenire: maximè autem quadrent in Antichristum, ut ex iis, quæ dicemus, perspicuum fiet.

I.
Mundus mari nomine saepe significatur.

Mare igitur hoc loco duo significat. Primò multitudinem ipsam impiorum: deinde mundum istum. De utroque enim mari Antichristus ascendet, quæ ut melius intelligantur, aduertendum est mundum istum saepe appellari mare in sacris literis, potissimum verò propter ipsam impiorum multitudinem, veluti Dan. 7. Videbam, inquit, in visione mea nocte, & ecce quatuor venti ceeli pugnabant in mari magno: & quatuor bestie grandes ascendebant de mari diuersè inter se. Quo loco per quatuor ventos, & quatuor bestias intelligit Propheta quatuor mundi imperia, ut ex ipsa visione est exploratum, quæ & bestiis propter immanitatem & ventis propter inconstantiam comparantur. Porro mare, in quo eiusmodi venti aduersus hinc inde flatibus depugnabant, mundum istum interpretatur D. Hieron. salis, amarisque fluctibus redundantem: atque in hoc mari superbi veluti altissimæ quædam naues plenissimis velis, vento nimirum elationis præter morem tumidis nauigant, de quibus loquitur Regius vates Psal. 47. In spiritu uehementi conteres naues Tharsis, (ad literam) naues Tharsensium, & cæterarum superbarum gentium. Etenim per Synecdochen per naues Tharsis significantur omnes omnino nationes: quæ superbiæ flatu tumide potentiæ suæ vela aduersus Ecclesiam expandunt: quarum superbiæ Christum euertit, cum eas sub fidem, ditionemque suam subiunxit: quemadmodum interpretatur D. August. Id, quod quia iam impletum cernimus, hæc fecit Ecclesiæ tempora præuidens Propheta, per spiritumque se lætabundus fidelibus inserens subiunxit: sicut audimus, sic vidimus. Audimus, inquit August. in prophetia: vidimus in Euangelio. Vide ita impleri, quod dictum est Psal. 71. Adorabunt eum omnes Reges terra: omnes gentes seruient ei. Idemque mysterium D. Greg. lib. 17. Moral. c. 15. existimat indicatum illis verbis Iob. 26. In fortitudine illius repente maria congregata sunt. Quia incarnato, inquit, Domino discordantium secularium corda concorditer viuunt, Iam Petrus in mari ambulat, quia Christi prædicatoribus illa quondam tumida humili auditu corda substrata sunt, & procellosa mari aqua Domini pedibus presso tumore calcata est.

Psal. 47. 8.

Gentium superbiæ quomodo euertitur Christi.

D. August. Psal. 47. 9. Psal. 71. 11. D. Gregor. Iob. 26. 12.

De eodem mari locutus est Abacuch in eandem sententiam capite 3. *viam III.*

fecisti in mari equis tuis, id est, Apostolis: id quod prodigij instar Propheta commemorat: miraculi enim instar est equos per mare incedere, nec fluctibus obrui, imò eos ipsos pedibus turbare, vt statim subiungitur: *In luto aquarum multarum*, Et multò luculentius iuxta translationem Septuaginta. *super induxisti in mari equos tuos, conturbantes aquas multas.* Et verò grande fuit miraculum paucos numero Apostolos, genere humiles, conditione pauperes immensum Oceanum, hoc est, vniuersum orbem aggredi, cuiusque siue potentie, siue opum, siue eloquentie fluctibus non solum non obrui, sed ipsas etiam aquas altissimas quasi equos paruum riuulum turbare, vt merito per admirationem dicere Propheta potuerit, *Viam fecisti in mari equis tuis* Denique locum Psal. 103. *Hoc mare magnum & spatiosum manibus: illic reptilia, quorum non est numerus, animalia pusilla cum magnis, illic naues pertransibunt:* plerique de mundo, sed mysticè tamen accipiunt: in quibus D. Ber. vt hoc pbiter dicamus, sermone de tribus Ordinibus Ecclesiasticis, ait tres viros in hoc mundo, no marinaigare, nimirù Noè, Danielem, & Iob, hoc est, prelatos, conjungentes, & coniugatos. Primum gradum mare traicere nauis: secundum ponte: tertium vado, quod longè est periculosius: continentes tamen quàmuis ponte transeant triplex periculum incurrere, quod accidere solet in pontibus. Periculosum quippe est in ponte vel se æquare alteri, vel retro respicere, vel in medio ponte stare, eo quòd nullum horum facile patiatur pontis angustia. Quare non debere continentes se aliis per superbiam æquare, nedum præferre, neque retro respicere neglecta continentia, carnisque illecebris expetitis, neque in eodem perfectionis gradu persistere sed ulterius semper progredi.

Atque hæc de mari pro mundo isto in vniuersum, que multò magis in eum quadrant ratione impiorum hominum, de quibus idem mare magnum & spatiosum accepit Hugo de S. Victo. Is enim per mare intellexit concupiscentiam que in impiis dominatur, in quo mari reptilia, quorum non est numerus, sunt, praua, & portentosa cogitationes: sicut enim in mari sunt varia monstrorù genera, ita ex concupiscentia, quam plurima diuersarum cogitationum môstra, eaque interdum horrida oriuntur, quæ non immeritò reptilia nuncupatur: quia sensim in animam quasi irrepunt, & tacito quodam, ac lubrico motu illabuntur. Quoniam verò aliæ aliis fœdiores sunt, magisque portentosa, idcirco additur: *Animalia pusilla cum magnis.*

Igitur de duplici hoc mari visus est ascendere Antichristus: & quia de mundo erit, & quia caput omnium impiorum, & emphasim quoque habet *ascendendi* verbum, vt plerique hoc loco obseruauerunt, tum quia paulatim ex paruis initiis ad totius orbis monarchiam euehatur, vt postea dicemus: tum quia per superbiam, & animi elationem ipse in seipso ascendet, quod est proprium superbiorum quorum ipse caput, ac princeps erit. Sicut enim humilis in corde sibi scalam constituit, in qua per omnes humilitatis gradus descendens, rursus in eadem per omnes virtutum gradus ascendit, iuxta illud Psalm. 83. *Ascensiones in corde suo disposuit.* (Quod enim de humili sit sermo patet ex verbis proximè antecedentibus: *Beatus vir, cuius est auxilium abste:* seu vt transtulit D. Hieronymus, *Beatus homo, cuius in te est fortitudo,* id est, qui sibi omnino diffidit, totaque suam spem, ac fortitudinem in Deo collocat.) Ita superbus scalam sibi in corde suo erigit, in qua continuò per mentis elationem ascendens omnes superbiæ, & reliquorum vitiorum gradus percurrit: vt non obscure indicatur illis verbis Psalm. 73. *Superbia eorum quire oderunt, ascendit semper.* Vnde Lucifer ascensiones in corde

Abac. 3. 15.
Apostolos vniuersum aggredi orbem, grande miraculum.
Psal. 103. 25.
D. Bernard. Noè, Daniel & Iob, tres Ecclesiæ signat ordines
III.
Hugo Vict.
Præua cogitationes, animalia reptilia.
V.
Antichristus superbiorum caput.
Humilitatis scalam in corde sibi erigit humilis.
Psal. 83. 6.
D. Hieron.
Superbus superbia scalam sibi erigit in corde.
Psal. 73. 23.

Esai. 14. suo disponebat, vt refertur Esaiæ cap. 14. Dicebas in corde tuo: In caelum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum, ascendam super altitudinem nubium, similis ero altissimis. Quare meritò Antichristus hanc potissimum ob causam visus est ascendere.

Cur Antichristus dicatur similis pardo, ac pedes vrsi,
& os leonis habeat.

Et bestia, quam vidi, similis erat pardo, & pedes eius sicut vrsi,
& os eius sicut os leonis.

SECTIO II.

I. **H**Aud dubiè sub horum animalium symbolis multiplex, & varia Antichristi malitia accipienda est, in quem nimirum omnia omnino vitia debent confluere. Sciendum est autem pardum, qui masculus est in pantheris, maculosum, ac velocissimum esse, præcèpsque ad sanguinem animal: vrsus esse astutissimum, haberèque pedes fortissimos, & manus humanis similes: denique leonem omnibus animalibus, vel ipso rugitu esse terrificum. Quo fit vt in pardo maculoso & vario multiplex Antichristi malitia, ac dolus ad fallendos fideles, imò vniuersitas omnium vitiorum exprimat. Quam ob causam Apostolus 2. ad Theff. 2. cum per antonomasiam hominem peccati appellauit. *Nisi venerit discessus primus & reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis.* Quo loco Caietanus aduertit cum dicitur Antichristus, homo peccati, significari plenitudinem omnium peccatorum: Et Hugo Cardinalis obseruat appellari hominem peccati, id est, seruum peccati, eo locutionis genere, quo dicere cõsueuimus: hic homo est meus. Præterea velocissimus erit Antichristus præcèpsque ad fidelium sanguinem fundendū, & instar vrsi astutissimus, & maximè fraudulentus, similisque humanis gerens manus, quia initio se mitem, & humanum simulabit, sed paulò post instar vrsi ferocissimos vngues crudelitatis exeret: & instar leonis vniuersam Ecclesiam quasi rugitu perterrebit.

Omnem hanc Antichristi malitiam descriptam habes sub nomine Leuiatham, Iob. 41. *Quis reuelabit faciem indumenti eius? & medium oris eius quis intrabit? portas vultus eius quis aperiet? per gyrum dentium eius formido: corpus illius quasi scuta subtilis compactum squammis sese prementibus: vna vni coniungitur: & ne spiraculum quidem incedit per eas.* Quamquam enim ille locus communiter de Dæmone intelligatur sub nomine Leuiatham, seu Ceti: tamen non inconcinne ad Antichristum etiam referri potest. Igitur, *Quis reuelabit faciem indumenti eius?* hoc est, fraudem & malitiã sub specie sanctitatis tanquam sub vestimento occultatam? *Et medium oris eius quis intrabit?* id est, quis calliditatem verborum eius poterit intraspicere? *Portas vultus eius quis aperiet?* habebit enim, eius vultus, hoc est, externa demonstratio varias, & sibi inuicem occurrentes, multisque flexibus, & mæandris implicitas portas, propter astum, & fraudulentiam. Itaque quemadmodum qui in domum aliquam, quæ multas hinc inde fores habet, ingreditur, non potest deinde facillè egredi, ita qui vultum Antichristi, eiusque mores, & progressum contemplabitur, non poterit facillè secum statuere, vtrum eum sectari, an insectari debeat: atque adeo eius rebus, signisque ac prodigiis quasi labyrintho aliquo implicitū se sentiet. *Per gyrum dentium eius formido:* id est, in prædicatoribus eius, qui dentes illius appellantur, quòd eius nefariam doctrinam aliis comedent.

Multiplex
Et varia An-
tichristi ma-
litia.

2. ad Theff.

2.3.

Caietan.

Hugo Card.
Antichristus
seruus pec-
cati.

I I.

Iob 41.4.

Vniuersa An-
tichristi ma-
litia descri-
bitur.

medendam terant, erit coniunctus terror Principum, qui vi, & armis mortales ad parendum Antichristo compellent. *Corpus eius quasi sicut a fusilia compactum squā-* Totus erit concretus ex sceleribus.
mi: quia totus erit ex sceleribus sibi inuicem coherentibus concretus. *se se inuicē*
prementibus, quia singula vitia mutuas sibi præstāt operas, seque inuicem premūt,
 & roborant. *Et ne spiraculum quidem incedit per eas;* quia nullum permittet locum
 Diuinis inspirationibus peruium. Cernis igitur eo, quod omnia vitia in Anti- Ne minimā admittit inspiratio nem diuinam.
 christum confluere debeant, optimo iure pardo, vrfō, leoni, cæterisq; bestiis fer-
 rocissimis comparari.

De capitibus, cornibus, & diadematis Antichristi,
 & nominibus blasphemiarum.

Habentem capita septem, & cornua decem, & super cornua eius decem diademata, & super capita eius nomina blasphemiarum.

SECTIO III.

Bestia illa, quæ Ioanni apparuit, & Antichristum, ut diximus, adumbravit, ha-
 bebatur capita septem, & cornua decem, & super cornua decem diademata, &
 in capitibus scripta nomina blasphemiarum. Pro cuius loci expositione sciendū est
 Danielis. cap. 7. vbi agitur de Antichristo, similem quandam ostensam fuisse vi- Daniel 7.
 sionem, ex cuius explanatione pendet hæc nostra. Igitur Daniel vidit quartam
 bestiam terribilem, atque mirabilem, & fortem nimis, habentem dentes ferreos
 magnos, & cornua decem: quæ bestia iuxta communem Doctorum sententiam,
 est Romanum imperium. Additque Daniel: *Considerabam cornua, & ecce cornu aliud*
parvulum ortum est de medio eorum, & tria de cornibus primis euulsa sunt à facie eius; & ec-
ce oculi quasi oculi hominis erant in cornu isto, & os loquens ingentia. Et paulò inferiùs An- Daniel de Antichristo. vari. intum.
 tiqus dierum visionem quartæ bestie exponens Danieli sic ait. *Bestia quarta regni*
quartum erit in terra, quod maius erit omnibus regnis, & deuorabit uniuersam terram, & cō-
culcabit, & comminuet eam. Porro cornua decem ipsius regni decem Reges erunt, & alius con-
 surget post eos: & ipse potentior erit prioribus, & tres Reges humiliabit. Ne autem dubitari
 possit sermonem esse de Antichristo, subiunxit: *sermones contra excelsum loquetur,*
 & *sanctos altissimi conteres: & putabit, quod possit mutare tempora, & leges, & tradentur*
in manu eius usque ad tempus, & tempora, & dimidium temporis. Accedit, quod eum lo-
 cum de Antichristo communiter Patres accipiunt, veluti diuus Irenæus libr. 5. D. Irenæus.
 aduersus hæreses cap. 25. & 26. vbi locum hunc Ioannis cum illo Danielis con- Hippolytus.
 iungit, Hippolytus in orat. de consummatione mundi, Theodoretus in cōment. Theodor.
 super Dan. Lactantius libr. 3. Diuinarum institut. c. 16. D. Augustin. lib. 20. de La. tantius.
 ciuit. Dei cap. 23. & D. Hieronym. in comment. supra Dan. *Dicamus,* inquit, D. August.
 quod omnes scriptores Ecclesiastici tradiderunt in consummatione mundi, quoniam regnum D. Hieron.
 destruendum est Romanorum, decem futuros Reges, qui orbem Romanum inter se diuidant:
 cum vndecimum Regem parvulum surrecturum, qui tres Reges de illis decem superaturus sit,
 id est, *Egypti, Africae, & Ethiopia Reges,* quibus interfectis etiam septem alij Reges vi-
 ctori colla submittent. Dicitur autem Rex illis habiturus oculos hominis; ne eum putemus iuxta
 quorundam opinionem Diabolum esse, sed vnum de hominibus. Et habebit etiam os loquens inge-
 ntia, quia erit homo peccati, filius perditionis: ita ut in templo Dei sedere audeat, faciens se quasi
 Deum. Hæc Hieronymus.

II. *Roman. Imperium propè Antichristi tempore decem administrabunt reges.* Cernis igitur manifestè colligi ex Daniele iuxta D. Hieronymi, & omnium antiquorum, ut ipse confitetur, sententiam propè Antichristi tempora decem Reges Romanum imperium administraturos: tunc verò resurrecturum Antichristum initio quidè paruulum, sed paulatim ad eà peruenturū magnitudinem, ut aduersus omnes eos Reges bellū moueat, tribusque eorum interfectis, reliquos septem sibi vltro parere faciat. Quare non placet sententia D. Augustini libr. 20. de ciuit. Dei, cap. 23. existimantis denario isto numero Regum, vniuersitatē omnium Regum significari, post quos venturus sit Antichristus. Cū enim Daniel disertis verbis affirmet ex decem illis Regibus tres debellandos, & occidendos esse ab Antichristo, planè conficitur eum de decem numero Regibus, nō autem de vniuersitate omnium Regum vaticinari.

III. Atque ex his iam intelliges, cur bestia, quæ hoc capite Ioanni apparuit, habeat capita septem, & cornua decem, ac decem diademata, cum idem per cornua, & diademata, & capita accipiendum sit: etenim tam capita, quam cornua, & diademata regna significant. Quia igitur in scripto, cum Antichristus exurget, decem quidem Reges in Romano imperio existent, idcirco decem cornua cum decem diadematis apparuerunt. Caterū quia tria cornua auellenda sunt, ut prædicit Daniel, id est tres Reges occidendi, atque adeo remanere tantū debeant septem Reges, vltro post debellatos illos alios tres Antichristo colla submittentes, idcirco eadem bestia septem capita habuisse describitur.

III. Quod autem addit Ioannes: *Et vidi vnum de capitibus suis quasi occisum in mortem, & plaga mortis eius curata est:* illud videtur significare vnum ex illis septem Regibus in prælio cum Antichristo, antequam se illi subiiceret, lethali fuisse percussum vulnere: sed curatum tamen, & sic in potestatem Antichristi venisse. Nec enim placet, quod communiter aiunt interpretes, Beda, Primas. Ansb. Richard. Viç. Haymo, D. Anselm. & D. Thom. Antichristum simulatum se mortuum, & postea transacto triduo iterum appariturum, ut credatur, resurrexisse: nec enim Ioannes ait bestiam apparuisse quasi occisam, sed vnum de eius capitibus dumtaxat. Deinde cum dicat, *quasi occisum*, non autem quasi mortuum, fanè videtur loqui de plaga aliqua lethali, quam non est probabile accepturum Antichristum.

V. Quod verò prædicti Doctores tradunt illos tres Reges debellandos, & occidendos ab Antichristo futuros esse Reges Egypti, Libyæ, & Æthiopiæ, acceperunt ex Dan. cap. 11. vbi loquens de Antichristo sic ait: *Mittet manum suam in terras: & terra Egypti non effugiet. Per Lybiam quoque & Æthiopiam transibit.* Nam quod id Antiocho accommodari non possit, ex eo probant D. Hieron. & Theodoret. quod Antiochus nec Lybia, nec Æthiopia, nec Egypto potitus vnquam fuerit. Moralis capitum, cornuum, & diadematum expositio petenda est ex capite superiori, vbi ea de re fusè disseruimus.

VI. Denique, quod spectat ad septem capita bestię, in quibus scripta erant nomina blasphemię, illud significatur, quoniam illi septem Reges, qui remanebunt, & Antichristum tanquam supremum orbis Monarcham agnoscent, sese cum eo ad regnum Christi destruendum debent coniungere, conabunturque nomen eius non solum blasphemare, sed omnino extinguere: idcirco præferre in capitibus quasi scripta nomina blasphemię propter blasphemias, quas in Christum iactabunt. Id quod hoc ipso capite magis explicatur, cum dicitur: *Dabitur ei os loquens magna, & blasphemias, & aperiet os suum in blasphemias ad Deum, & bla-*

blasphemabit nomen eius, & tabernaculum eius, & eos qui in caelo habitant. Et est datum illi bellum facere cum sanctis, & vincere eos. Et data est illi potestas in omnem tribum, & populum, & linguam, & gentem: & adorauerunt eam omnes, qui inhabitant terram, quorum non sunt scripta nomina in libro vite Agni, qui occisus est ab origine mundi. Quibus verbis exprimitur, quàm multos debeat Antichristus etiam ex iis, qui sanctitatem colent eo tempore, suæ potentie magnitudine, & mendacium lignorum effectione peruertere, atque ad sui obedientiam, & venerationem traducere: non quidem prædestinatos, sed reprobos, *Quorum nomina non sunt scripta in libro vite Agni, qui occisus est ab origine mundi.* Quæ sententia quoniam præclara est, & eximia, peculiarem per se sectionem desiderat. Possumus mysticè per nomina blasphemie depicta in septem bestie capitibus accipere omnia vitiorum genera in septem capitalibus vitis cõprehensa, ita vt quodcũque peccatum latius sumpto vocabulo blasphemie dicatur, eo quod, per illud debitus Deo cultus, & veneratio non adhibeatur.

Multos peruerit mendacium figuris effectione Antichristus.

Cur Christus dicatur occisus ab origine mundi.

Quorum non sunt scripta nomina in libro vite Agni, qui occisus est ab origine mundi.

SECTIO IIII.

Differens Ioannes de innumerabili illa hominum multitudine, quæ Anti-Christi Imperium debet admittere, sic ait: *Data est illi potestas in omnem tribum, & populum, & linguam, & gentem: & adorauerunt eam,* id est bestiam, omnes qui inhabitant terram, *quorum non sunt scripta nomina in libro vite Agni, qui occisus est ab origine mundi:* quibus verbis significauit Ioannes, electos, & prædestinatos (horum quippè nomina scripta sunt in libro vite) nõ consensuros Antichristo. Tractamus verò hunc locum propter eam potissimum sententiam, *Agni, qui occisus est ab origine mundi.* Quomodo enim Christus Dominus verè dici possit ab ipsa vtique mundi origine occisus? Franciscus Ribera in Comment. super Apoc. c. 3. nu. 10. & in Comment. huius loci, existimatis verbis contineri hyperbaton, id est transpositionem verborum, sententiãque esse ita nectendam: *Omnes, qui inhabitant terram, quorum non sunt scripta nomina ab origine mundi in libro vite Agni, qui occisus est:* ita vt illa verba, *Ab origine mundi,* non sint coniungenda cum illis, *Qui occisus est:* sed cum illis, *Quorum non sunt scripta nomina.* Et ita etiam per hyperbaton eundem locum intellexerunt Andr. Casar, Ioachimus, Abbas. Areth. Nicolaus Zeguer, & Tyeon. cuius homilie in Apocalyp. falsò tribuuntur D. August. quam eandem lectionem approbat Beda.

Quomodo Christus dicitur occisus ab origine mundi.

Frãncisc. Rib.

Andr. Casar, Ioachimus, Arethas, Zeguerus, Tyeon, Beda.

Verum non est cur ad hyperbaton recurramus: & eleuemus illustrissimum in laudem Christi testimonium, cuius mortem Deus ab origine mundi, imò ex æternitate præordinauit, acceptamque habuit: vt propter eius merita præuisa gratiam omnibus, præcipuè prædestinatis conferret: maximè cum ipse Græcus contextus nihil minus redoleat, quàm hyperbaton, quod prædicti auctores excogitare maluerunt, quia difficile admodum illis videbatur explicatu, quomodo Christus *Agnus occisus ab origine mundi* dici potuisset? & inde credo effectum, quod Tyconius pro, *occisus est,* legit, *signatus est:* nimiram aliquis sciolus, non intelligens locum mutauit verbum Græcum, *ἑσθλαγμῶς* id est, *occisi,* in *ἑσθλαγμῶσις*, id est, *signati.* Itaque absque hyperbato locum intellexerunt

Lectio Tyconij reuocatur.

D. Thom. 3. p. q. 83. art. 1. & in Comment. super epist. ad Hebr. c. 9. lect. 5. & super
 Hugo Card. c. 12. lect. 4. Hugo Card. Ansbert. Gagnæus, Beda, Amb. quamquam hi postremi
 Ansbert. etiã hyperbati mentionē faciunt, nec illud improbant. Sine hyperbato etiã le-
 Gagnæus. gunt D. Ansel. & D. Iren. citati à Nicolao Zegucro in suis scholiis super Apocal.
 Beda. Duplex igitur iuxta hanc lectiōnem, quæ nobis magis probatur, est huius lo-
 D. Ambros. ci expositio. Vna est, fuisse Christum occisum ab origine mundi in figuris: mor-
 D. Ansel. tem enim Christi figuratam, adumbratamque fuisse ab ipsa mundi origine patet
 D. Irenæus. ex Abele, cuius mortem typum fuisse mortis Christi docet Paulus ad Hebr. 12.
 III. cum ait: *Mediatorem Iesum, & sanguinis asperionem melius loquentem, quam Abel.* Al-
 Christus occi- tera est appellari occisum ab origine mundi, hoc est, acceptatam eius mortem à Patre
 sus ab origine mundi in fi- ab ipsa usque mundi origine: & propter eam multò post futuram, præuisam ta-
 guris. men, & acceptatam ex æternitate, collatam fuisse gratiam hominibus ab origine
 Heb. 12. 14. mundi, iuxta illud Pauli ad Ephes. 1. *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem.* Et il-
 Accepit mor- lud 1. Petri 1. *Non corruptilibus auro, vel argento redempti estis de vana vestra conuersatio-
 tem à Patre ne paterna traditionis, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi, & incontaminati:
 ab ipsa mun- præcogniti quidem ante mundi constitutionem, manifestati autem nouissimis temporibus. Prio-
 di origine. rem expositionem tradit D. Thom. locis citatis, D. Ansel. Ambr. & Ansbert. in
 Ephes. 1. 4. Apoc. Vtramque afferunt Hugo Card. Gagnæus, & alij.
 1. Pet. 1. 18.
 D. Thom.
 D. Ansel.
 D. Ambros.
 Ansbertus.
 Hugo Card.
 Gagnæus.*

Quid illa verba significant:

Hic est patientia, & fides Sanctorum.

SECTIO V.

- I. **C**VM Ioannes Antichristi potentiam à dracone, hoc est, à Dæmone acceptã, & innumerabilem hominum ex omnibus gentibus illi adhærentium multitudinem commemorasset, subiecit: *Qui in captiuitatem duxerit, in captiuitatem vadit: qui in gladio occidit, oportet eum in gladio occidi, hoc est, si nemo animum despoñdeat, cum viderit usque ad eò felices Antichristi successus: etenim tandem ipse met, qui alios in captiuitatem ducit, in seruitutem quoque abducetur: qui alios gladio interficit, ipse etiam tandem perimetur, scelerumque pœnas dabit. Deinde concludit Ioannes: *Hic est patientia, & fides sanctorum* sed est, in hoc fides & patientia Sanctorum probabitur, cum nequaquam tantis rerum conuersionibus commouebuntur: sed cum fide patientiam retinebunt: sperantes iuxta sanctorum Scripturarum vaticinia fore, vt Antichristus, eiusque omnes sectatores tandem Deo in eos vendicante omnino pereant, Christi autem cultores illustrem gloriæ laboribus suis debitam coronam accipiant. Pro patientia est Græcè *ὑπομονή*, hoc est *sustinentia*: eo sensu, quo dicitur Psal. 26. *Expecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum*, id est, confide de auxilio tibi præbendo à Domino, expecta illum cum fiducia, quamuis illum tardare videas.*
- II. Quod in præsentia maximè obseruari volumus est, persecutiones, & in vniuersum omnes, quæ mortalibus accidunt, difficultates esse veluti lapidem quemdam lydium, ad quem fides, & patientia probantur: id enim disertè significauit hoc loco Ioannes, cum dixit, *Hic est patientia, & fides sanctorum*, id est ad huiusmodi lapidem probatur fides, & patientia sanctorum, quod præcipuè verum erit alienissimis illis sub Antichristi tyrannide temporibus. Imò illud non obscure videtur innuere Ioannes præcedentes omnes persecutiones esse veluti perlu-

Antichristus tandem in seruitutem abducetur, & perimetur.

Psal. 26. 14

Persecutio, fides, & patientia: lapis lydium.

præcludia ad illam Antichristi persecutionem, quasi dicat, *Hic est patientia, & fides sanctorum*: magna inquam, fide, & patientia opus fuit in præcedentibus omnibus persecutionibus, sed cum ista comparata persecutiones censeari non debent. Hic ego fidem, & patientiam Sanctorum expecto: Hic illustrium bellatorum animimum & magnitudinem requiro. Loqui enim videtur Ioannes veluti dux aliquis strenuissimus incitans milites ad difficillimum aliquod, ancepsque certamen committendum, Quod verò tribulatio, & persecutio sit veluti lapis lydus, quo fides & patientia probantur, ostendit imprimis locus ille Ecclesiast. 27. *Vasa figuli probat fornax, & homines iusti: tentatio tribulationis.* Vbi cernis homines vasis, tribulatione fornaci comparari, atque adeo sicut vasa figuli, nisi in fornace durentur, apta vbi esse non possunt, facile que dissipantur: ita nisi homines tribulatione durentur & coquantur, non possunt interim firmi, & stabiles in virtute existimari. Quo etiam spectavit Persius Satyra 3. cum infidelium, deliciaeque deditum adolefcentem his verbis inuehitur:

*Quid istas
Succinis ambages? tibi luditur, effluis amens.
Contemnere sonat vitium percussa maligno,
Respondet viridi percussa fidelis limo.
Fidum, & molle lorum est nunc, nunc properandus, & acris
Fingendus sine fine rota.*

Vult nempe delictorum iuuenem similem esse fidelis, ex viridi limo, hoc est, non bene ignibus decocto constat, que digitis ab emente percussa statim vitium demonstrat.

Decocta sanè, ac durata igne persecutionis vasa Apostolos fuisse constat ex illis verbis Paul. 2. ad Cor. 4. *Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus, ut sublimitas sit virtutis Dei, & non ex nobis. In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur: patimur, sed non desistimus: persecutionem patimur, sed non deiequimur: deiequimur, sed non perimus.* ^{III.} ^{1. Cor. 4. 7.} *Quid est deiequimur, sed non perimus?* Alludit planè Apostolus ad similitudinem vasorum fictilium, quæ mirum est ex altissima deiici turri, & tamen non frangi, non comminui, non perire: quasi dicat: Tametsi simus vasa fictilia: nihilominus etsi ex altissimis turribus à persecutoribus deiiciamur, nulla ex parte frangimur: quia nimium tribulationum, & multo magis diuinæ charitatis igne decocta, atque durata frangi, dissipari que non possumus, Deo nos conseruante. *ut sublimitas, inquit, sit virtutis Dei, & non ex nobis.* Seu ut Græcè est maiori vi *ἵνα ἢ ὑπὲρ τοῦ θεοῦ ἡμεῖς* hoc est, hoc est, *ut hyperbole seu eminentia sit virtutis Dei.* Verè enim quodammodo hyperbolica & eminens est Dei potentia, cum thesaurum istum in vasis fictilibus in medio omnium persecutionum integrum, illæsum conseruat. Atque idcirco dictum est Tobia à Raphael e. 12. *Quia acceptus eras Deo necesse fuit, ut tentatio probaret te,* hoc est, ^{Tob. 12. 13.} quia vas eras in honorè, necesse fuit, ut in fornace tribulationis coquereris: nam si adfit huiusmodi probatio, nec tamen amittatur patientia: tunc verò virtus suis omnibus numeris expleta est. Quam ob causam Apostolus de patientis hominis virtute confidens eum adhortatur, ut securus sese in confertissima laborum acies inferat, innuens patientiam laboribus probatam esse veluti thoracem impenetrabilem, omnes hostium ictus facile repellentem, ad Hebr. 12. *Perpatientiam curramus ad propositum nobis certamen.* id est, armati patientia nullam hostium impressionem formidemus, sed in media percutionum omnium certamina irruamus. De quo armorum genere locutus videtur Regius vates, cum dixit Psal. 17. *Præcinxisti me virtute ad bellum, & supplantasti insurgentes in me, subtus me.* ^{Psal. 17. 40.} *Patentia probata laboribus thoracem impenetrabilem.*

III. In persecutionibus etiam probatur quali in stadio vigor sanctorum in currendo ad brauium, quemadmodum eleganter expendit D. Gregor. Nyss. in libr. de beatitudinibus, vbi tractans vltimam beatitudinem, quæ est: *Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam*: ponderat vocem illam, *persecutionem*, quæ currendum est, & alios cursu superare contendendum: itaque meditatur sanctum virum, & tribulationem simul currere, sed cum ille tribulationi non cedit, quasi victorem antecedere, tribulationem à tergo currere, & idcirco appellari *persecutionem*, non *consequutionem*, quia persequitur, & non affequitur. Itaque vult illud indicari, sanctos per patientiam velocissimè currere ad brauium gloriae, & in laboribus maximè elucere sanctorum in currendo vigorem, & fortitudinem: *Martyrum*, inquit, nobis stadium ostendit, & fidei cursum designat: nam

Tribulationem
non celerem
persequitur,
non affequitur
tribulatio.

*persecutio currens in vehemens studium celeritatis significat, imò vero etiam in currendo victoriã indicat: non enim aliter currendo quis vincere potest, nisi post se reliquerit eum, qui simul currit. Quoniam igitur, qui propter primum ab inimico exagitur, à tergo habet persequentem, (hi autem sunt, qui martyrii cursum in certaminibus propter aeternam salutem suscipiunt, quos inimici quidem persequuntur, sed non affequentur) videtur caput, & summam in spem proposita beatitudinis veluti coronam quandam in postremis proposuisse verbis: Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum caelorum, Hæc ille. Itaque persecutiones patienter toleratae indicant vigorem, & celeritatem Sanctorum in currendo ad gloriae brauium: sed cauendum ne ex persecutionibus consequutiones euadant. Eodem spectat illud Iacobi 1. *Omne gaudium existimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis: scientes, quod probatio fidei vestrae patientiam operatur. Patientia autem opus perfectum habet, ut sitis perfecti, & integri in nullo deficientes.* Et ad Rom. 5. *Tribulatio patientiam operatur: patientia autem probationem: probatio vero spem, spes autem non confundit.* In quem locum est obseruandum primò Iacobum*

Iacob 1. 2.

Rom. 5. 3.

Pauli & Iacobii loca con-

stantur.

D. Thom.

dicere, quod probatio operatur patientiam: quem nodum ita dissoluit D. Thom. in Comment. super epist. ad Rom. probationem nimirum dupliciter accipi posse: vno modo, quatenus est in probato, quo pacto non distinguitur ab ipsa tribulatione, qua quis probatur: quo sensu dixit Iacobus: *Probatio patientiam operatur*, hoc est, tribulatio probat patientiam. Altero, sumi probationem, pro probatum esse: quo pacto accepit Paulus cum dixit, *Patientia operatur probationem*: ex eo enim, quod homo patienter tribulationem sustinet, probatus redditur, eiusque virtus spectata magis elucet.

V.

Hugo Card.

Patentia ter-

ra fructifera

meritorum.

Gen. 2.

Psal. 9. 23.

Magist.

Secundò annotauit Hugo Card. in Comment. epist. ad Rom. cum Apostolus ait, *tribulationem operari patientiam*, indicare patientiam esse veluti terram fructiferam quam tribulatio operatur, j. quam arat, colit, exercet, vt fructum ferat meritorum: eo sensu, quo dictum est Gen. 2. positum fuisse Adamum in Paradiso terrestri, vt operaretur illum. Atque ex hoc illud licet colligere, quã alacri animo excipiendã sit quavis tribulatio, quippè quæ velut diligens agricola nostrã patientiam quasi tellurem exercent ad terendam multã meritorum segetem. Alia similitudine id explicatur Psal. 9. *Dum superbit impius, incenditur pauper*, hoc est, ex eo, quod impius per superbiam pauperem persequatur, ipse pauper ea ipsa persecutione quasi per antiperistatim ardentissimo charitatis igne in Deum succenditur, atque adeo eius patientia quasi terra persecutionibus frugifera redditur: quæ est interpretatio Magistri sentent. *Dum superbit, inquit, impius, incenditur pauper*. Quasi dicat, eo consilio tribulari finis pauperem, vt incendatur desiderio tui, vel incendatur, id est, purificetur: fornax enim tribulationis ligna vitiorum in cineres conuertit, & aurum virtutum

virtutum purgat. Sicut etiam cum ignis magnus est, flatus ipso, & vento magis acceditur: ita charitas, si magna est, ipso tribulationis flatu magis inflammatur. Itaque dum superbit impius, & procellam excitat persecutionis in pauperem, ipse pauper magis acceditur charitatis igne. Quam ob causam Esaiæ quinquagesimo quarto, ait Dominus. *Eccce ego creavi fabri sufflantem in igne prunæ: faber enim sufflans prunas est persecutor: qui ipso persecutionis flatu virtutes sanctorum sufflat, & ardere magis facit: imo sufflando eis coronas gloriæ fabricatur.* Tertio observavit Caiet. super locum ex epistola Iacobi citatum, materiam gaudij esse acquirere virtutem patientiæ in laboribus, eamque ob causam dixisse Iacobum: *Omne gaudium existimate fratres, cum in tentationes varias incideritis: scientes quod probatio fidei vestra patientiam operatur.* Itaque ex eo, quod probatio, id est, tribulatio operatur patientiam, debetis omnium gaudiorum locum ducere variis tentationibus exerceri. Ex quo elucet quanta sit patientiæ dignitas, siquidem Apostolus in ea vna consequenda omne gaudium positum esse confirmat, & eius obtinendæ gratia, & si cætera abessent commoda, omnes omnino tentationes utiliter sustineri.

Charitas si magna sit in tribulatione flatu magis inflammatur Esai. 54. 26.

Caiet.

In consequenda patientia omne positum gaudium.

Denique confirmatur idem institutum ex illis verbis, quæ dixit Dominus Paulus secunda ad Corinthios duodecimo. *Virtus in infirmitate perficitur*, id est, in tribulatione probatur, & perfectior efficitur. Quod cum Paulus audisset quasi iam de suis tribulationibus, & persecutionibus, imo & tentatione, quam à se tolli postulabat, latior factus ait: *Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi.* Quasi dicat: Si virtus in infirmitate, hoc est, tribulatione perficitur, acri animo recipiam omnes persecutiones, & tentationes: imo in iis gloriabor, ut virtus in me perficiatur. Quanquam enim Græcè pro virtute utroque loco est, *δύναμις* quæ vox non virtutem, sed potentiam significat, & est sensus ad literam: *virtus*, seu ut Græcè est, *mea infirmitate perficitur*, id est, mea potentia, inquit Christus, in ipsis laboribus, & difficultatibus magis resplendet. Non est tamen respuenda prior expositio, quam secutus est D. August. libro tertio de Genesi ad literam, c. decimo quinto, his verbis. *Adhuc exercenda, atque in infirmitate perficienda virtuti necessaria sunt tentationes, & molestia corporales eodem Apostolo teste, qui ait: datum sibi fuisse stimulum carnis, ne magnitudine revelationum extolleretur, rogatumque à se Dominum tertio, ut discederet ab eo, respondisse: Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.*

V I.

2. Cor. 12.

In suis tribulationibus cur gloriabatur Paulus.

D. August.

Quoniam verò in laboribus patienter toleratis, virtus maxime perficitur, præclare annotavit Tertullian. libro de patientia capite II. nullam esse perfectam virtutem, quæ non habeat comitem patientiam: itaque in omnibus beatitudinibus, quas Christus Matth. 5. enumeravit, patientiam quoque intelligendam esse. Quos, inquit, felices Dominus, nisi patientes nuncupavit, dicendo: *Beati pauperes spiritu, illorum enim est regnum cælorum: Nullus profecto spiritu pauper nisi humilis, quis autem humilis nisi patientis? quia nemo subicere sese potest sine prima patientia subiectionis ipsius, Beati, inquit, stantes atque lugentes. Quis talia sine patientia tolerat? Beati mites: hoc quidem vocabulo impatientes non licet omnino conseri. Item cum pacificos eodem titulo felicitatis notat, & filios Dei nuncupat: nunquid impatientes pacis affines: stultus hæc senserit. Cum verò, Gaudere, & exultare dicit, quoties vos male dicent, & persequentur, merces enim vestra plurima in celo, id utriusque non exultationis impatientie pollicetur, quia nemo in adversis exultabit, nisi antea contempserit, nemo contemnit, nisi patientiam gesserit. Hæc ille. Et capite duodecimo sequenti docet thesaurum charitatis disciplina patientiæ contineri, & ipsam charitatem à patientia tanquam à magistra quodammodo erudiri: expendens enim locum illum Pauli I. ad Corinthios decimo tertio *Charitas**

V I I.

Tertull.

Sine patientia nulla perfecta virtus. Matth. 5. 3.

Patientia charitatis magistra.

1. Cor. 13. 4.

patiens est, &c. sic ait: Dilectio summum fidei sacramentum, Christiani nominis thesaurus, quam Apostolus totis viribus sancti spiritus commendat, cuius nisi patientia disciplina eruditur? Dilectio, inquit magnanimus est, ita patientia sumit: benefica est, malum patientia non fecit: non amulatur, id quidem patientia proprium est: nec protervum sapit, modestiam de patientia traxit: non inflatur, non poteruit, non enim ad patientiam perit: nec sua requirit, suffert sua, dum alteri proste, nec incitatur. Caterum quid impatientia reliquisset? Ideo, inquit, dilectio omnia sustinet, omnia tolerat, usque quia patient. Hæc Tertull.

Quanam sit illa alia bestia, quæ de terra ascendere visa est.

Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra, & habebat cornua duo similia Agni, & loquebatur sicut draco, & potestatem prioris bestia omnem faciebat in conspectu eius.

SECTIO VI,

I. QVemadmodum initio diximus, duashoc cap. bestias vidit Ioan. vnam ascendentem de mari, quam hæcenus Antichristum interpretati sumus, alteram ascendentem de terra, de qua modo differendū. Qui per huiusmodi bestias multitudinem impiorum Antichristo adherentium accipiunt, ita eas distinguunt, ut bestia ascendens de mari significet Reges, ac Principes, & in vniuersum omnes imperio, viribus, opibusque præcellentes, qui bello, armisque pro Antichristi imperio, & principatu decertabunt. Bestia autem ascendens de terra significet Hæreticos, falsosque doctores, ac magistros, qui fucatis rationibus, & argumentis, in speciem tamen veritatis compositis, conabuntur fidem Christi omnino extinguere, & Antichristum pro vero Messia Rege, Deoque obtrudere: quam distinctionem sequuntur Richard. de sancto Vict. Beda, Albert. & alij. Qui autem priorem bestiam Antichristum esse volunt, hanc posteriorem vniuersos Antichristi ministros interpretantur, veluti Aret. Rupert. Haymo, Pannon. imo & D. Greg. l. 33. Mor. c. 36. quanquã ille per hæc posteriorem bestiam non omnes Antichristi ministros, sed solos prædicatores accipiat. Posteriorem, inquit, bestiam, id est, Antichristum superiore iam descriptione narrauerat, post quem etiam hæc alia bestia ascendisse dicitur, quia post eam multitudo prædicatorum illius ex terrena potestate gloriatur: de terra quippe ascendere, est de terrena gloria superbiere. Quæ habet duo cornua agni similia, quia per hypocrisim sanctitatis eam, quam in se veraciter Dominus habuit, singulari sibi inesse & sapientiam mentitur, & viram. Sed quia sub agni specie auditoribus reprobis serpentinum virus infundit, recte subditur: Et loquebatur ut draco: nam ista bestia, id est, prædicatorum multitudo, si aperte ut draco loqueretur, agni similia non appareret, sed assumit agni speciem, ut draconis exercitas operationem. Hæc Greg.

Richard.
Beda.
Ambertus.
Aretbas.
Rupertus.
Haymo.
Pannon.
D. Greg.
Hypocrisis.
prædicatorum
Antichristi.

II. Et quidem priores, qui posteriorem hanc bestiam prædicatores Antichristi accipiunt, congruentius textui loquuntur, neutri tamen omnino accommodatè ad totius visionis contextum Quid enim attinet ubique Ioannes bestiam nominat, ibi constanter accipere multitudinem impiorum, nec putare vnquam peculiare aliquid à Ioanne prænuntiari? Quare rectius nobis videntur sensisse Andreas Cæsariensis, D. Ambrosius in Apocalypsim (quamuis etiam asserat illam aliam de prædicatoribus expositionem) & Diuus Irenæus libro quinto aduersus hæreses capite vigesimo octauo, existimantes per hanc posteriorem bestiam intelligendum esse insignem aliquem Antichristi præcursores, & eximium concionatorem, quem

Andr. Cæs.
D. Ambros.
D. Irenæus.

VIE
Apoca

quem Irenæus *armigerum Antichristi* appellat, cui à Dæmone danda sit potestas ad efficienda prodigia, signaque admiranda: quo fiet vt infinitam hominū multitudinem peruertat. Nam quemadmodum Helias, & Enoch agent Christi præcursores, pro eò que doctrina, miraculisque depugnabunt: ita ex altera parte erit pro Antichristo alius quidam præcursor, qui sese Enoch, & Helie opponat, & de primatu pro Antichristo contendat. Cum qua quidē sententia optimè quadrat, quæ de huiusmodi bestia commemorat Ioannes. In primis enim, *Ascendet de terra*, quia terrenis affectibus gubernabitur: *Habebit cornua duo similia Agni*, quia mansuetudinem, & innocentiam simulabit: & quoniam neque mansuetudo vera erit, neque innocentia, idcirco non cornua agni, sed similia agni habere dicitur. Secundò: *Loquetur sicut draco*, quia sub verbis, quæ per mansuetudinem, & zelum veritatis se loqui simulabit, latebit draconis venenulum, id est, dæmonis venenata malicia, & calliditas ad fallendum. Tertiò: *Potestatem prioris bestia omnem faciet in conspectu eius*, id est, potestatem faciendi signa, & prodigia, quam habebit Antichristus, ipse quoque accipiet, eaque omnia faciet in conspectu prioris bestia, id est, Antichristo mandante, & adiuuante.

Antichristi præcursor, concio a tot eximus.

Quartò: *Faciet terram, & habitantes in ea adorare bestiam primam, cuius curata est plaga mortis*. Significatur infinitos propemodum peruertendos ab huiusmodi concionatore, & præcursore Antichristi, qui hic significatur per bestiam primam. Addit verò Ioannes: *Cuius curata est plaga mortis*: vt indicet loqui se de priore bestia, cuius vnum ex septem capitibus dixerat percussum fuisse lethali vulnere, & postea sanatum, vt superius explicauimus. Quintò: *Fecit signa magna, ita vt etiam ignem faceret de celo descendere in terram, & seducit habitantes in terra propter signa, quæ data sunt illi facere in conspectu bestia*: patent ex superioribus. Sextò: *Dicit habitantibus in terra, vt faciant imaginem bestia*, id est, statuas & simulachra Antichristi, eaque adorent. Septimò: *Datum est illis, vt daret spiritum imagini bestia*, id est, faciet, vt simulachrum Antichristi per operationem dæmonis loquatur, ac si vitam, & spiritum haberet: quemadmodum olim deorum simulachra virtute dæmonis loquebantur, & oracula, responsaque reddebant. Ita interpretatur Pannon. Rup. Areth. Richard. de sancto vict. & alij. *Et faciet, vt quicumque non adorauerint imaginem bestia, occidantur*. Postremo, *Faciet omnes pusillos & magnos, diuites, & pauperes, liberos, & seruos habere characterem bestia in dextera manu sua, aut in frontibus suis, & ne quis possit emere, aut vendere nisi qui habuerit characterem, aut nomen bestia, aut numerum nominis eius*, quæ quoniam obscuriora sunt, integram sectionem desiderant.

III. *Infinitos propemodum peruertet.*

Antichristi simulachrum per operationem dæmonis loquatur. Areth. Pannon. Rupers. Richard. V. 26.

Quid sit per characterem bestia accipiendum?

Et faciet omnes pusillos, & magnos, & diuites, & pauperes, & liberos, & seruos habere characterem in dextera manu sua, aut in frontibus suis, & ne quis possit emere, aut vendere, nisi qui habet characterem, aut nomen bestia, aut numerum nominis eius.

SECTIO VII.

Controversum valde est cuiusmodi-nam futurus sit character bestia, id est, Antichristi, quem omnes cogentur siue in dextera manu, siue in fronte gestare, ita vt nisi quis ostenderit characterem bestia, aut nomen bestia,

*Charactere
suum fronti-
bus sibi ce-
dentium inu-
ret Anti-
christus.*

Deut. 6. 7.

Vatablus.

I I.
*Qualis futu-
rus sit.*

D. Ambros.
Primas.
Ansberr.

aut numerum nominis eius, non possit quicquam emere, aut vedere. Quia sancti-
lentur omnes characterem Antichristi gestare, cum hominum vita absque em-
pione, & venditione constare non possit. Quod ad rem spectat sanè placet sen-
tentia Pannonij intelligentis hoc, ut verba ipsa sonant, quod nimirum Antichri-
stus faciet inuri characterem suum dexterae manui, aut frontibus eorum, qui sibi
crediderunt, emulatione videlicet Scripturarum, in quibus dicitur Deuter. 6.
Verba, quae ego praecipio tibi, meditareberis, sedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormies,
atque surgens. Et ligabis ea quasi signum in manu tua. Quod Iudaei ad litteram intel-
ligentes mandata Dei inscripta chartulis in manibus gestabant: & consentit vox
ipla Graeca $\chi\alpha\epsilon\chi\alpha\tau\eta\pi$, quae significat notam aliquam impressam, ut hoc loco in-
terpretatur Vatablus in scoliis huius capituli.

Verum qualis futurus sit Antichristi character in dextera manu, vel frōtibus
sectatorum eius inuredus, multò est explicatu difficilior. D. Ambr. Pateff, inquit,
fieri, ut sicut nos habemus characterem Christi, id est, crucem, quae signatur, ita habeat Anti-
christus proprium characterem, quo signentur ij, qui in eum crediderint. Primasius, & Ans-
bertus, existimant characterem Antichristi futurum illam, in quo totum Chri-
sti nomen per compendium includatur haec figura.

P I N qua figurallitera, quae videtur P. Latinum, est R. Graecum ma-
iulculum: linea crassior transuersalis est T. reliquae transuersales mi-
niores efficiunt X. Graecū: quibus literis redditur nomē Christi per
compendiū. Addit verò Ansberr. hoc sibi fuisse reuelatū. Frācisus
Ribera in Apocalypsim arbitratu characterē istum futurū, quo in
sigillo suo veteri Antichristus, & quem in annulo gestabit, & in sup-
pellectili sua imprimi faciet. Hanc autem notam, siue characterem futurū for-
mam draconis, quē ipse capite tertio in apocalypsim numero decimo tertio, pu-
tat gestaturū Antichristum depictum in clypeo, & in signis militatibus, quē ad-
modum Romani gestabāt Aquilas, & per singulas cohortes dracones, quos qui
portabant *Draconarij* dicebātur, ut nimirū per hoc insigne draconis velut Anti-
christus Deū significare, à quo missus in orbē sit. Sed nō placet in primis Prima-
sij & Ansberr. sententia, quia non est credibile Antichristū habiturum pro cha-
ractere nomē Christi compendio literarū scriptū, cum nihil magis, quàm Chri-
stum Dominū, eiusq; omnem memoriā exerrari debeat. Neque Ansberr. re-
velatio vllā vim ad hoc persuadendū habet, quam videlicet recipere non tenemur.

Multò minus placet Riberr. iudiciū. Primum, quia non congruit cum super-
bia Antichristi fateri se publicè missū à dracone aliquo. Deinde quoniam ipse
nullum alium Deum praeter se publicè confitebitur, ut inferius ex Daniele &
Paulo manifestè cōfirmabimus. Quare existimamus tres debere esse caracteres.
Antichristi, quibus eius sectatores se illius seruos, & ministros profiteantur.
Vnus erit imago ipsius ad vium expressa: alter nomen ipsius proprium propriis
literis inscriptū: tertius litera, quae contineat numerum nominis eius per com-
pedium, qui numerus erit sexcenta sexaginta sex, ut postea dicemus. Itaque quē-
libet ex his characteribus cōpellentur omnes, aut in manu dextera impressum,
aut in fronte gestare. Mōstrant autem ex eo, quòd Ioannes hoc videtur diferte
tradidisse hoc ipso capite, cum ita per disjunctionem locutus est. Ne quis possit
emere, aut vedere, nisi quis habet characterem, & numerum nominis eius.
Quo loco per characterem imaginem eius intelligimus, quius paulò ante fa-
cta fuerat mentio, cum sc̄mo esset de Antichristi precurfore, illis verbis, Et da-

Ribera.

*Primasij &
Ansberr. sen-
tentia.*

III
*Tres Anti-
christi chara-
cteres.*

sum est illi, ut daret spiritum imaginibus, & faciat, ut quicumque non adoraverint imaginem bestia, occidantur. Hanc igitur imaginem more Imperatorum Romanorum suis numis insculpi faciet, & in manu dextera, aut frōtibus suorum inuri, aut certe nomen suum propriis cōscriptum literis, aut literas continentes per compendium numerum nominis eius, ita ut qui se Antichristi servū profitebitur, vnum aliquem ex his characteribus gestare debeat. Quod ut cōsequatur, strictè præcipiet, ne quis emere possit, aut vendere, nisi vnū ex illis tribus characteribus, siue in dextera manu, siue in fronte impressum ostenta verit. Quod si quis nobis ob-

Occurritur obiectioni.

hiciat non videri per characterem imaginem Antichristi accipiendam, cum character ex vi verbi non imaginem, sed notam aliquam inultam & impressam significet: respondemus verum quidem esse characterem ex vi verbi non significare imaginem, sed notā, aut signū distinctionis, aut mysterij causa impressū, nec nos ex characteris voce colligere accipiendā esse eo nomine Antichristi imaginem: sed id tātum existimare eam ipsam imaginem Antichristi, cuius paulō ante mentio facta fuerat, in materia aliqua incidendam, sculpendamque, tum verò eam vel dextris, vel frōtibus sectatorū Antichristi inurendam, ea propemodum ratione, qua signa, & notæ suæ seruis, siue pecoribus inuruntur. Ex quo fiet, ut iā imago Antichristi pro caractere habeatur: quicquid enim pro nota distinctionis inuritur, siue imago sit, siue quæcūq; alia nota, signūve, character propriè appellatur. Illud hęc loco ad mores est obseruandum primo, Dæmonem, & Christū de homine quasi de possessione contendere, & idcirco vtrumque procurare, ut sua ipsius imagine, nota, characterēque distinguatur: propterea enim Antichristus in finitū dæmonis compellet omnes characterem suam impressum in dextera, aut fronte gestare. E contrario vero Christus ad animam loquens Cantic. 8. ait. *Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum.* Solent enim pecuarij greges suos pecuarii signo, & caractere distinguere. Quo loco aduertendum est pro signaculo esse Hebraicè *chotam*, à radice *chatam*, quæ significat signare, sigillare, claudere: vnde *chotam*, signaculū. Ezechiel vigesimo octauo. *Tu signaculum similitudinis.* Pōniturque etiam pro annulo, in quo est sigillum, veluti tertio Regum vigesimo primo, *signavit eam annulo eius:* & Hieremias vigesimo secundo. *Si fuerit Iechonias filius Ioachim Regis Iuda annulus in manu dextera mea.* Quare cum sponsus adhortatur sponsam, ut ponat se tanquam signaculum super cor suum, illud significat, ut vñtatur se ipso tãquam annulo, in quo est sigillum, & cor suum, id est, amorem suum ipso met spōso sigillet, ne videlicet quisquam alius amorem sponsæ, ut pote sigillatum aperire audeat, nisi ipse met tantū sponsus, cuius est sigillum: itaque ut eius amore solus sponsus fruatur. Et quoniam amorem consequuntur opera, quæ per brachium significantur, idcirco etiā brachium sponsæ vult eodem sigillo signari, ne alteri, præter quàm sibi amoris argumenta, & significationem præbeat. Eodem sensu Ezechiel, vigesimo octauo, appellatur Lucifer signaculum diuinæ similitudinis, illis verbis. *Tu signaculum similitudinis.* Verum quoniam ipse cor suum diuina similitudine tãquam sigillo signatum per quandam veluti prodicionem non soli Deo seruauit obsignatum, sed suæ ipsius excellentiæ quodammodo resignauit: inde est, quodd Tertull. libro secundo aduersus Marcionem, capite 10. legit eo loco: *Resignaculum similitudinis:* quia videlicet cor suum à Deo suo ipsius sigillo obsignatum fraudulenter si per appetitionem propriæ excellentiæ resignauit. Hanc enim rationē affert Tertul. suæ lectio-

III. Comendans de possessione homini Christi & dæmonis Cant. 8. 6.

Ezec. 28. 22. 3. Reg. 21. 8. Hier. 22. 24.

Sponsus de sponsa amore quam sit sollicitus.

Ezec 28. 22.

Tertull. Luciferi amor propriæ excellentiæ.

D. Hiero.

endini resignaueris. Atque huiuslectionis quam sequitur Tertul. meminit D Hieron. in comment. super Ezechielem, quanquam eam non multum probet. In Latinis, inquit, codicibus pro signaculo resignaculum legitur dum $\chi\rho\theta$ $\nu\lambda\omicron\varsigma$, id est, malus imitator verbum θ verbo exprimens interpretatur iuxta septuag. translationem, $\delta\pi\omicron\sigma\phi\epsilon\gamma\iota\sigma\mu\alpha$, id est, resignaculum posuit. Unde quidam sic intelligunt, quod signaculum Dei, & figuram, qua velut in cera mollissima expressa sit, Rex Tyri resignauerit, atque perdididerit, ut pro signaculo fecerit resignaculum. Hæc Hieron.

V.

Omnibus
sceleribus se
inquinabunt
Antichristi
sectatores.
Prou. 18. 3.

Adoratione
sibi exhiberi
faciet Anti-
christus.
Epham Sgr.

Crucis signum
quàm formi-
dabit.

Secundò. Aduertendum est, quia Antichristi sectatores omni deposita verecundia, frontèque omnino perfricta sese in omnium flagitiorum cæno volutabant: idcirco eius characterem in fronte ipsa gestaturos. Quid enim, quæso, erit aliud se Antichristi profligatissimi omnium mortalium seruos signo quodam in fronte impresso profiteri, quàm omni pudore deposito omnibus se sceleribus perproiectam morum licentiam inquinare: ut illud in illis impleatur Prouer. 18. Impius cum in profundum venerit peccatorum contemnit. Tertiò. Obseruandam characterem Antichristi in fronte, & in manu esse inurendum: quia & fidei professionè, & opera ipsa bona destruet, sibi que & adorationem, & famulatum exhiberi faciet: nam in fronte professio cultus: in manu famulatus exprimitur. Quartò. Cur Antichristus frontem, manumque dexteram potius, quàm sinistram requiret, eleganter explicauit B. Ephræm Syrus tractatu de consummatione seculi, & de Antichristo. Dabit, inquit, suum signum scelestus ille, non quidem promiscuè pro quolibet corporis membro, ne hoc graue sit, atque molestum: sed in dextera manu, ac fronte insculpturus est huiusmodi characterem suum, ne scilicet facultas sit homini se signandi signo Christi: neque rursus in fronte vllatenus tremendum, sanctumque Domini nomen imprimere queat: neque etiam gloriosam, atque formidabilem saluatoris crucem insculpere. Nonis quippe infelix ille per impressionem crucis Domini potestatem sibi omnem auferendam: quam ob rem signat hominis dexteram, quòd ea cuncta nostra membra signamus: similiter que frontem, quòd illa signum saluatoris nostri in altum præfert in modum candelabri. Iuxta quam Ephræm expositionem eximiam habes crucis laudem, quam videlicet ita formidabit Antichristus, ut idcirco frontem, manumque dexteram suo characterè signaturus sit, ne locus sit signo crucis in fronte per manum dexteram imprimendo, titulus nimirum ne factò signo crucis imperium suum corruat.